

Reisboekhandel **Zandvliet**

Stille Rijn 13
2312 DE Leiden
The Netherlands

tel: ++31 (0)71 5127009
fax: ++31 (0)71 5127574
info@zandvlietleiden.nl

KvK 28072381
VAT NL 805145412B01

Bank acc.n° 56.67.44.856
Postbank acc.n° 50178

kaarten & gidsen - maps & guidebooks

Informatieblad wandelen naar **SANTIAGO DE COMPOSTELA**

ed.- dec..2005

Beknopte index

- 1 Inleiding
- 2 Aanlooproutes naar de historische startplaatsen in Frankrijk
- 3 Vanuit de historische Franse startplaatsen naar Spanje
- 4 Het Spaanse traject
- 5 Schematische overzichtskaart met gedetailleerde index

1 Inleiding

Hoewel velen de voettocht naar Santiago de Compostela al hebben afgelegd, en velen hen nog zullen volgen, bestaat er niet zoiets als een "officiële" vaste route voor wandelaars. Dit document biedt daarom een overzicht van de verschillende routes en informatiebronnen. Vanaf midden Frankrijk zijn wel er een viertal plaatsen die op historische gronden als startplaats worden aangemerkt:

Tours, Le Puy-en-Velay, Vezelay en het zuidelijker gelegen **Arles**.

Verder is **Saint-Jean Pied-de-Port** de aangewezen doorgang in de Pyreneeën omdat dit de laagste gelegen doorsteek van dit gebergte biedt. Hierna gaat de standaardroute via **Roncevalles** (Roncevaux), **Pamplona, Burges** en **Leon**. Tot aan deze plaatsen bent u in principe vrij om zelf de meest geschikte aanlooproute te formeren. Wij raden u aan om hierbij gebruik te maken van het omvangrijke netwerk aan bestaande wandelpaden in Nederland, België en Frankrijk. Van deze paden zijn doorgaans goede routegidsen van te verkrijgen, compleet met routekaartjes, overnachtingsmogelijkheden en andere praktische informatie. Deze uitgaven zijn bij ons meestal uit voorraad leverbaar.

Uit de verderop besproken aanlooproutes zijn de volgende varianten het meest voor de hand liggend en populair: vanuit **Amsterdam** via de GR 12 (zie 2.1.1) of vanuit **Maastricht** per Via Mosana (zie 2.1.3) naar **Namen** en vervolgens via de GR 654 van Namen naar **Vezelay** (zie 2.1.4-A).

Zie die kaart in Hoofdstuk 5 voor een overzicht van de verschillende trajecten en verwijzingen naar de verdere informatie.

Dit overzicht wordt door ons zo zorgvuldig mogelijk samengesteld. Toch kan het voorkomen dat in de veelheid van nummers en wijzigingen er eens een foutje insluip. Ook kan het voorkomen dat routegidsen plotseling niet meer verkrijgbaar of in herdruk zijn, of andersom: soms is een gids die niet in dit overzicht is opgenomen opeens wel leverbaar.

Mocht u iets opvallen, wilt u dan uw reactie per e-mail sturen aan Info@ZandvlietLeiden.nl? Zo helpt u ons met het up-to-date houden van dit overzicht.

1.1 Routegidsen

In Nederland worden de Lange Afstand Wandelpaden (LAW) aangeduid met een naam en nummer, het bijbehorende gidsje heeft dan ook dezelfde naam en nummer. Dit geldt ook voor **België**.

In Frankrijk werkt het iets anders; de hoofdroute wordt aangeduid met een kort nummer. Per regio/deelgebied is er dan meestal een bijbehorend gidsje verkrijgbaar, waar meestal ook een aantal overige paden in hetzelfde gebied in beschreven worden. Tevens kan het zijn dat de doorgaande route hier deel uitmaakt van een rondwandeling. De nummering van deze gidsjes begint stevast met het korte cijfer van de hoofdroute, gevolgd door een een-, twee- of driecijferig nummer van het belangrijkste traject. Hierin Dit laatste nummer vindt u terug op het betreffende gidsje. Zo wordt bijvoorbeeld de Grande Randonnée (GR) 65 in de gidsen 650, 651, 652, 653 en 698 beschreven.

Om u behulpzaam te zijn hebben wij hieronder een overzicht gemaakt van de **meest gangbare routes** en de daarbij horende **gidsen** voor een wandeltocht naar Santiago de Compostella. Hiervan is een flink deel uitsluitend Franstalig verkrijgbaar. Ook indien u niet echt in thuis bent in de Franse taal is hier toch zeer goed op te lopen. De meer dan uitmuntende kaartjes en uitgebreide technische informatie zijn ook zonder diepgaande kennis van de Franse taal goed te begrijpen. Verder zijn de routes goed gemarkeerd en verstrekken wij ter eventuele ondersteuning een gratis wandelwoordenlijst opdat u ook met de beschrijvingen uit het tekstgedeelte der gidsen uit de voeten kunt.

1.2 Kaarten

Omdat de genoemde gidsjes eigenlijk al voldoende cartografie of schematische tekeningen bevatten, is het voor het overgrote deel van de route niet per sé noodzakelijk om ook nog eens een stapel detailkaarten mee te nemen. Wel is het handig om een paar wat grovere overzichtskaarten bij u te hebben, om het zicht op uw positie te behouden, daar de detailkaartjes geven slechts een beperkt zicht op de grotere omgeving en de totale route geven. Indien u kiest voor de meest compacte gidsjes voor grote trajecten, dan zult u hiernaast wel weer meer losse kaarten moeten meenemen om het gemis aan detailkaartjes in deze gidsjes te compenseren. Het zal overigens geen of nauwelijks een besparing in kosten of gewicht opleveren om alleen met losse kaarten (dat wil zeggen zonder gidsjes) op pad te gaan. Ter illustratie: alleen al voor het Franse traject zouden al zo'n 20 kaarten in een schaal van 1:100.000 nodig zijn. Deze kaarten, die allen maar slechts ten dele zullen worden gebruikt, wegen bij elkaar zo'n anderhalve kilo en kosten ongeveer € 130,-. De gidsjes, die op het eerste gezicht soms prijzig en zwaar kunnen lijken hebben als groot voordeel dat zij zich doorgaans concentreren op het te lopen traject.

U zult inmiddels begrijpen dat voor de gehele route er al gauw een aardig stapeltje aan gidsen en kaarten nodig is, allemaal gewicht. Het is de kunst hier zo inventief mogelijk mee om te gaan. Een mogelijkheid is om materiaal wat niet meer nodig is steeds retour naar het huisadres te sturen. Een andere mogelijkheid is om het thuisfront steeds wat materiaal naar een poste restante adres te laten sturen in een der komende plaatsen op de route, dan wel te laten nabrengen door familie en/of kennissen die toevallig toch die kant uitgaan. Ook het op maat knippen van kaarten en gidsen kan de nodige grammen schelen!

Enige creativiteit is dus geboden, want zónder de benodigde materialen wordt het een bijzonder lastige kwestie en loopt u bovendien de kans veel wandelplezier te missen op té drukke wegen.

Verdere noodzakelijke hulpmiddelen bij de voorbereiding

- Overzichtsk kaart van de Lange Afstand Wandelpaden in Nederland;
- Overzichtsk kaart van de Grote Routepaden in België;
- Overzichtsk kaart van de Grande Randonnées in Frankrijk;
- De gratis brochure van de gidsen behorend bij de Franse Grande Randonnées;
- Het boekje Praktisch Pelgrimeren (uitgave Nederlands Genootschap van Sint Jacob)

Dit laatste boekje geeft antwoord op de meest gestelde vragen, tevens staan hier ook veel nuttige adressen in van relevante organisaties etcetera. Net zoals de diverse overige gidsen en reisverslagen over het lopen naar Santiago de Compostella is dit boekje doorgaans bij ons op voorraad.

Ten slotte nog dit: volledigheidshalve hebben wij hier per traject alle benodigde gidsen opgenomen, ook voor gedeelten die u ook goed zou kunnen afleggen aan de hand van losse topografische kaarten met ingetekende routes. Het gaat hierbij soms om zeer kleine gedeelten. Voor dit doel hebben kaarten in de schaal 1:100.000 de voorkeur, maar desgewenst zijn van Nederland, België en Frankrijk doorgaans meer gedetailleerde kaarten leverbaar tot een schaal van 1:20.000. Van een paar gedeelten in de hoofdvarianten zijn geen gidsen (méér) leverbaar. Van deze gedeelten zijn de eventueel benodigde kaarten vermeld. De route is op deze kaarten doorgaans ingetekend en de route is in principe ook in het veld gemarkeerd.

De in deze beschrijving vermelde paden en/of routegidsen kunt u terugvinden op de hierboven genoemde overzichtskaarten.

2 Aanlooproutes naar de historische startplaatsen in Frankrijk

2.1 Aanlooproute Midden (Via Namen)

De Aanlooproute Midden gaat vanuit verschillende vertrekpunten in Nederland (zie 2.1.1 tot 2.1.3) via het centrale punt Namen naar één van de historische startplaatsen in Frankrijk (**Tours, Le Puy-en-Velay, Vezelay en Arles**, zie 2.1.4).

2.1.1 Via Bergen op Zoom naar Namen

naar Bergen op Zoom: **LAW gids 3-1 Floris V pad** óf **LAW gids 5-2/3 Hollands kustpad en 5-3 Deltapad**.

Vanuit Bergen op Zoom:

- GR gids 5-E2** **Noordzee – Riviera, Traject der Lage landen**
richting Luik tót Antwerpen volgen, aansluiting:
- GR 565** **Sniederspad, Antwerpen tot Bladel**, slechts voor kleine 10 km benodigd tot Antwerpen stad, hier aansluiting:
- GR 5A – zuid** **Wandelronde van Vlaanderen, heuvels en rivieren**
Antwerpen richting de Panne, tót Geraardsbergen, aansluiting:
- GR 512** **Vlaams-Brabant, Diest tot Geraardsbergen**
deze volgen tot Brussel
- GR126** **Brussel – Semois**, volgen van Brussel tot Namen.

óf:

- GR gids 5-E2** **Noordzee – Riviera, Traject der Lage landen**
volgen tot Diest, hierna aansluiting:
- GR 512** **Vlaams-Brabant, Diest tot Geraardsbergen**
deze volgen tot Brussel
- GR126** **Brussel – Semois**, volgen van Brussel tot Namen.

óf:

- GR gids 5-E2** **Noordzee – Riviera, Traject der Lage landen**
volgen tot Diest, hierna aansluiting:
- GR 512** **Vlaams-Brabant, Diest tot Geraardsbergen**
deze volgen tot Neervelp, linksaf aansluiting:
- GR 128 Oost** **Vlaanderenroute Oost**, Aalst via Leuven en Tongeren naar Aken
volgen tot Hélécine, daarna aansluiting:
- GR 579** **Geen gids**, evt. te volgen via Geocart provinciekaart 1:100.000 – Brabant,
stukje van ong. 15 km tot aansluiting:
- GR 564** **Kempen – Condroz, Lommel Hoei**,
volgen tot aansluiting:
- GR 575** **Tour du Condroz Namurois**
volgen tot Namen-stad.

óf:

- GR 5-E2** **Noordzee – Riviera, Traject der Lage landen**
volgen tot Hasselt, aansluiting:
- GR 564** **Kempen – Condroz, Lommel Hoei**,
volgen tot aansluiting;
- GR 575** **Tour du Condroz Namurois**
volgen tot Namen-stad.

óf:

- GR 5-E2** **Noordzee – Riviera, Traject der Lage landen**
tot Luik volgen, aansluiting:
- GR 579** **Geen gids**, volgen via Geocart provinciekaart 1:100.000 - Luik
- GR 576** **Tour du Condroz Liégeois, Hoei-Modave-Hamoir-Aywaille-Sprimont-Esneux-Hoei**
volgen tot aansluiting:
- GR 575** **Tour du Condroz Namurois**
volgen tot Namen-stad.

óf:

- GR 12** **Amsterdam-Parijs, deel van Bergen op Zoom tot Brussel**
aansluiting;
- GR 126** **Brussel-Semois, Brussel – Namen – Dinant – Houyet – Membre**
volgen tot Namen stad

2.1.2 via Valkenswaard naar Namen

Naar Valkenswaard: **LAW gids 7-1 en 7-2** (Pelgrimspad) of **LAW 5-2 en 5-3** (Hollands kustpad), **5-1** (Deltapad) en **LAW gids 11** (Grenslandpad).

Vanuit Valkenswaard: klein stukje **GR gids 561** (of topografische kaart), verder met **GR gids 564 en 575** naar Namen.

2.1.3 via Maastricht naar Namen

Naar Maastricht: **LAW gidsen 7-1 en 7-2** Pelgrimspad of **9-1- en 9-2** Pieterpad, variant evt. Pelgrimspad tot Valkenswaard volgen en aansluiting:

GR 562 **Geen gids**, langs de Belgische kant naar Maastricht, te volgen via Geocart provinciekaart 1:100.000 - Belgisch Limburg

Vanaf Maastricht:

GR gids Via Mosana; vanuit Aken via Maastricht en Luik, naar Namen

óf:

GR gidsen 128, 564 en 575 naar Namen

óf:

Gr gids 5 Traject Ardennen tot Nessonvaux, linksaf stukje GR5 (geen beschrijving) en aansluitend via **GR gids 576 en 575** naar Namen

Alternatieve route:

GR128 **Vlaanderenroute Oost, Aalst naar Aken**, volgen van Maastricht tot Helecine, aansluiting
GR **Via Gallia Belgica, van Hélécine naar Saint Quentin** (km of 130 boven Parijs), op het laatste stuk van dit traject kruist u de in Landrecies de
GR122 **Geen gids**, te volgen via IGN TOP100 – blad 4 en 5, aan het eind aansluiting;
GR12 **Geen gids**, evt. te volgen op IGN TOP100 – blad 10, maar binnen 10 kilometer aansluiting;
GR 654 **Sentier de Saint-Jacques-de-Compostelle/La Voie de Vézelay** van Namen naar Nevers via Reims, Auxerre en Vézelay (zie 2.1.4 A).

2.1.4 Van Namen naar de historische beginpunten

A. - vanuit Namen naar Vézelay

GR 654 **Sentier de Saint-Jacques-de-Compostelle/La Voie de Vézelay** van Namen over Reims en Auxerre naar Nevers.
vanuit Namen loopt u aan de hand van **gids GR 654** naar Nevers, een van de laatste stations op deze tocht is de stad Vézelay, waar vanuit het “échte” werk dus kan beginnen.

B. - Vanuit Namen naar Le Puy

GR 654 **Sentier de Saint-Jacques-de-Compostelle/La Voie de Vézelay** van Namen over Reims en Auxerre naar Nevers.
volgen tot Auxerre, aansluiting ;
GR 13-111 **Traversée du Morvan** (volgen vanaf Auxerre to Bourbon-Lancy)
GR 3 **Bourbon-Lancy tot Châtelus, geen gids**, volgen via de kaarten TOP100 - blad 36 en 43
P031 **Montagne Bourbonnaise** (Châtelus naar Chabreloche)
P421 **Monts du Forez à pied** (Chabreloche naar Apinac)
GR 3 **Apinac - Le Puy, geen Gids**, volgen via kaart TOP100 – blad 50

C. – Vanuit Namen naar Tours

GR 654 **Sentier de Saint-Jacques-de-Compostelle/La Voie de Vézelay** Van Namen over Reims en Auxerre naar Nevers
volgen tot Auxerre, daarna aansluiting;
GR 13 **Geen gids**, aan de hand van TOP100 bladen 28 en 29 volgen tot vlak na Lorris
GR 3B & **Les Châteaux de la Loire...à pied**
GR 3 – 333 Vanuit de omgeving van Lorris langs de oevers van de Loire naar Tours

2.2 Oostelijke aanlooproute

2.2.1 Naar Le Puy-en-Velay via Maastricht en het meer van Geneve

naar Maastricht: **LAW gidsen 7-1 en 7-2** (Pelgrimspad) of **9-1 en 9-2** (Pieterpad). Variant: Pelgrimspad tot Valkenswaard volgen en hierna via **GR gids 562** via België naar Maastricht.

- GR 5** Traject **Ardennen**. (Maastricht naar Diekirch in Noord Luxemburg)
GR 5 **Luxemburg – Lotharingen** (van Diekirch naar Schirmeck)
GR 5 - 502 **Crêtes des Vosges** (Wissembourg-via Schirmeck-naar Fesch-le-Châtel)
GR 5 - 511 **Lacs et plateaux de Jura** (Fesch-le-Châtel naar Nyon)
Met de boot van Nyon over het meer van Genève naar Genève-stad.

óf:

via een klein stukje GR9 – aan de hand van kaart TOP25 bladen 3327ET / 3328OT (of TOP100 blad 45) van Nyon naar Genève.

- GR 65 – 650** **Sentier vers Saint Jacques-de-Compostelle via Le Puy-en-Velay**
(Genève naar Le Puy)

óf :

- GR 65** **Frankreich: Jakobsweg GR65**, uitg.Stein
ééndelig zeer compact gidsje van Genève tot aan St.Jean-Pied-de-Port in de Pyreneeën

2.2.2 Naar Arles via Maastricht en het meer van Geneve

Tot aan het meer van Geneve zie 2.2.1

- GR5 – 504** **Du Léman au Mont Blanc**, vanaf Thonon (aan het meer) tot iets voorbij de Mont Blanc, via de westelijke kant, via Samoëns, les Houges naar les Chapieux.
GR5 – 530 **Parc National de la Vanoise**, links- of rechtsom door het nationale park naar Modane
GR 5 – 531 **Grande traversée des Alpes**,
volgen tot ong. km of 15 ten westen van Barcelonnette, daar na aansluiting;
GR 6 **Geen gids**, via Sisteron en Forcalquier volgen aan de hand van
TOP100 – bladen 60 en 61, tot aansluiting;
GR 97 – 905 **Tour du Luberon**, volgen tot de Gorges du Régalon, zo'n 10 km voorbij Mérindol,
van hieruit verder via aansluiting;
GR 6 **Geen gids**, volgen aan de hand van TOP100 – blad 66
deze route loopt ongeveer 15 kilometer ten noorden van Arles. Het laatste stukje dient u
derhalve via de kaart te lopen.

2.2.3 Naar Arles via het meer van Genève en le Puy-en-Velay

vanaf meer van Genève naar Arles via de **GR9**:

- GR 65 – 650** **Sentier vers Saint Jacques-de-Compostelle via Le Puy-en-Velay**
(Genève naar Le Puy), volgen tot Culoz, aansluiting;
GR 9 – PN02 **Tours et traversées Chartreuse**, van Culoz tot Grenoble, aansluiting ;
GR 9 – 904 **Tour de Vercors et des Baronnies**, de Gr 91 volgen tot aan Brantes, aansluiting;
GR 97 – 905 **Tour du Luberon** volgen tot de Gorges du Régalon, zo'n 10 km vóór Mérindol,
van hieruit verder via aansluiting;
GR 6 **Geen gids**, volgen aan de hand van TOP100 – blad 66
deze route loopt ongeveer 15 kilometer ten noorden van Arles. Het laatste stukje dient u
derhalve via de kaart te lopen.

2.3 Westelijke aanlooproute

2.3.1 Van Bergen op Zoom naar Tours

- GR 11** Grenslandpad vanuit Bergen op zoom, aansluiting;
GR 122 Zeeland-Champagne-Ardenne, traject Scheldeland
Van Hulst naar Doornik, aansluiting ;
- GR 128** Vlaanderenroute West
Kemmel-Gent-Aalst, tegengesteld van de de normale looprichting af te leggen
- GR128** Geen gids, Kemmel naar Wissant (Franse kust) volgen via kaarten IGN TOP100 – blad 1 en 2 bij Wissant aansluiting;
- GR Littoral** Franse kustroute, La Côte d’Opale, van de Panne via Berck naar Fort-Mahon-Plage van Plage naar Tréport (aan de kust, hemelsbreed ongeveer 35 km naar zuiden) geen gids, voortgang via kaart TOP100 – blad 1, aansluiting;
- GR 21 -202** Le Pays de Caux, La Côte d’Albâtre
volgen van le Tréport tot Rouen, aansluiting ;
- GR 25 -201** La Seine en Normandie, de falaises en forêts
volgen van Rouen naar Pont-de-l’Arche, aansluiting;
- GR 222 – 271** Vallées et forêts de L’Eure, volgen tot Verneuil, aansluiting ;
- GR 35 en**
GR 335 Geen gids, volgen tot het startpunt Tours, via IGN TOP100 – blad 20 en 26

3 Vanuit de historische Franse startplaatsen naar Spanje

3.1 Vanuit Le Puy

- GR 65 - 651** Sentier de Saint-Jacques-de Compostelle, Le Chemin du Puy
(van Le Puy via Aubrac en Conques naar Figeac)
- GR 65 – 652** Sentier de Saint-Jacques-de Compostelle, Le Chemin du Puy
(van Figeac via Cahors en Agen naar Moissac)
- GR65 – 653** Sentier de Saint-Jacques-de Compostelle, Le Chemin du Puy
(van Moissac via Condom naar Roncevalles)

Van deze route is ook een 1-delige, beknopte versie, leverbaar. Wel maken hierbij de mooie topografische detailkaartjes plaats voor schematische tekeningen. Aan te raden valt dan ook om hier minstens nog enkele grofschalige kaarten bij aan te schaffen, om zicht te houden op uw positie.

Alternatieve route:

- GR65-698** Le Chemin de Puy vers Saint-Jacques-de-Compostelle
(van Le Puy via Figeac, Moissac en Condom, naar Roncevalles)

nb: bij het Office de Tourisme in de verschillende plaatsen is, onderweg op dit traject van Le Puy naar de Pyrenëen, een jaarlijks bijgewerkt gidsje met accommodaties langs de GR65 verkrijgbaar (MIAM-MIAM & DO DO).

3.2 Vanuit Vézelay

- GR 654 -6542** Sentier de Saint-Jacques-de Compostelle, Vézelay-Montréal du Gers
vanaf Montréal aansluiting;:
- GR 65 -653** Sentier de Saint-Jacques-de Compostelle, Le Chemin du Puy
(van Moissac via Condom naar Roncevalles)

Van deze route is ook een 1-delige, beknopte versie, leverbaar. Wel maken hierbij de mooie topografische detailkaartjes plaats voor schematische tekeningen, aan te raden valt dan ook om hier minstens nog enkele grofschalige kaarten bij aan te schaffen, om zicht te houden op uw positie. Voor het gedeelte in de Pyreneën zijn fijnschaliger kaarten waarschijnlijk handiger; TOP100 – blad 69 en Pyreneënkart 1:50.000 – blad 2. Eventueel hebben wij ook TOP25 (serie 1:25.000) op voorraad.

Beknopte versie

- Rando Ed.** Le Chemin de Vézelay vers Saint Jacques de Compostelle, de la Bourgogne aux Pyrenées
Vézelay via Limoges, Perigueux, Bazas, Mont-de-Marsan en Orthez, naar Saint Jean-Pied-de-Port.

3.3 Vanuit Tours

- GR** **Le Chemin de Tours vers Saint Jacques-de-Compostelle**
de la Loire aux Pyrenées (van Tours naar Roncesvalles)
- óf
- GR655-6552** **Sentiers vers Saint Jacques-de-Compostelle, Tours – Mirambeau**
volgen tot aansluiting;
- GR 360 -171** **Charente-Maritime et ses îles**
volgen tot aansluiting;
- GR4** **Geen gids**, volgen aan de hand van TOP100 blad 47
ongeveer van Cognac tot aan Puymoyen, aansluiting;
- GR 36 – 321** **Traversée du Périgord**
van Puymoyen tot aansluiting;
- GR 654 -6542** **Sentier de Saint-Jacques-de Compostelle, Vézelay-Montréal du Gers**
vanaf Montréal aansluiting :
- GR 65 -653** **Sentier de Saint-Jacques-de Compostelle, Le Chemin du Puy**
(van Moissac via Condom naar Roncesvalles)

nb: een 3e mogelijkheid leidt ná Mirambeau via de Atlantische kust verder omlaag tot aan de Pyreneën. Door een gebrek aan beschrijvingen zou dit tot Roncesvalles een veelheid aan kaarten en deelgidsjes vergen waardoor dit niet zo'n voor de hand liggende optie is.

3.4 Vanuit Arles

- GR 697** **Le Chemin d'Arles, la Voie du Sud.**
van Arles (via Montpellier, Toulouse, Auch en Pau) naar Puente la Reina
in Noord Spanje (Pyreneën – doorgang Col du Somport).

Eventuele variant vanaf Auch, aansluiting;

- GR – D032** Gers à pied, volgen tot aansluiting ;
- GR 65 -653** **Sentier de Saint-Jacques-de Compostelle, Le Chemin du Puy**
(van Moissac via Condom naar Roncesvalles)

4 Het Spaanse traject

De meestgelopen route variant op Spaans grondgebied gaat in een nagenoeg rechte lijn vanuit de Pyreneën naar Santiago. Een minpunt hierbij is het feit dat bijna 200 km van deze route vrij dicht langs een autoroute loopt. Desondanks is dit toch een vrij vaste route geworden, mede omdat alternatieve routes moeizaam kunnen zijn. Een van de alternatieven zou zijn om langs de kust te lopen. Het ontbreken van een goede infrastructuur in dit gedeelte van Spanje maakt dit echter tot op heden nog geen populaire optie. Ook gevoelsmatig willen veel wandelaars toch liever via de vanuit de historisch oogpunt meer aansprekende steden op de hoofdroute lopen.

Verder is er ook nog een wat meer pragmatische reden om voor deze hoofdroute te kiezen. De kwaliteit van de beschikbare cartografie van Spanje is niet te vergelijken met die van de andere landen op de route. Van de beschikbare kaarten is de serie provinciekaarten van de Spaanse topografische dienst, een schaal 1:200.000, het handigst. Verder zijn er topografische kaarten in de schaal 1:100.000 te verkrijgen. Deze beslaan per kaart echter een zeer klein gebied en de papiersoort is bepaald niet van een optimale kwaliteit. Op beide soorten kaarten staan geen GR paden ingetekend.

Het is op het Spaanse traject dus bijzonder prettig om zo weinig mogelijk te hoeven improviseren buiten de vaste route.

De meest gangbare boeken over de Hoofdroute

(van **St.Jean-Pied-dePort** via **Pamplona, Burgos, León, Villafranca del Bierzo** naar **Santiago**) :

- Ed.Everest** **A Practical guide for Pilgrims, the road to Santiago**
compleet met losse kaartenset;
- Rando** **Le Chemin de Saint-Jacques en Espagne, de Saint-Jean-Pied-de-Port a Compostelle**
iets compactere uitgave, Franstalig, voorzien van schematische tekeningen.
- Pili Pala** **Walking the Camino the Santiago, from St.Jean-Pied-de-Port to Santiago de Compostela and on to Finisterre**
(kust).
Engelse uitgave met praktische info en schematische tekeningen.
- Cicerone** **The way of St.James**, uitermate compacte uitgave.
- ANWB** **Wandelgids Spaanse St.Jacobsroute**, deze uit het Duits vertaalde uitgave is een klein en handig gidsje met de route van Pyreneën to Santiago, in 40 heldere dagtochten beschreven. Aardig is dat zowel de aanloop door Aragon (Somport pas) als ook de route door Navarra (St.Jean-Pied-de-Port) hierin opgenomen is.

Voor mensen die toch de kust willen opzoeken:

- Stein** **Nordspanien; Jakobsweg Alternatieve route**, zeer compact en handig gidsje met duidelijke en praktische informatie.
Start vanuit zowel St.Jean-Pied-de-Port als Col de Somport.
Ook is in dit boekje een aanloopmogelijkheid vanuit León naar de kust beschreven.

5 Schematische overzichtskaart met gedetailleerde index

In het onderstaande schematische kaartje is een vereenvoudigd overzicht van de mogelijke routes gegeven. Dit kaartje is tegelijk een gedetailleerde index van dit document, bij elke verbinding tussen plaatsen staat genoemd in welke paragraaf het betreffende traject is beschreven. De werkelijke route zal vanzelfsprekenderwijs afwijken van de rechte lijnen die op dit kaartje zijn ingetekend als trajecten. Ook kan het voorkomen dat er meerdere paden te volgen zijn tussen twee genoemde steden, of dat verschillende trajecten deels gelijk met elkaar oplopen, zoals dan in de begeleidende tekst te lezen zal zijn.

